

Av Thomas Gustafsson

Författandets vända och glädje kräver alltid mera tid

Det fanns varken internet eller mobiltelefoner, kamerorna laddades med film och manuskripten hamrades fram med skrivmaskiner eller skrevs ut med matris skrivare eftersom hemdatorerna saknade minne. Året var 1992.

Jag var fortfarande ung och hade nyligen kommit tillbaka till Sverige från en längre vistelse som frilansjournalist i Spanien och Kuba. I Madrid hade jag börjat skriva på en reportagebok. Nu var manuset färdigt. En tjock bunt papper som hölls samman med ett gummiband. Vem skulle jag vända mig till för att få ut boken? Jag gick till den största bokhandeln i Stockholm och botaniserade i hyllan med reseskildringar.

Manuset fanns lagrat på en floppydisk. Men jag litade inte på tekniken. Det hände emellanåt att texter försvann i datorer och att disketter avmagnetiserades. Jag gjorde därför en extra kopia av pappersmanuset och behöll originalet. Kopian skickade jag till Carlsson Bokförlag som verkade mest lovande.

Sedan väntade jag.

Det tog sin tid.

Men till slut kom ett brev.

I det handskrivna brevet meddelade bokförläggare Trygve Carlsson att han var mycket entusiastisk och ville ses och diskutera en eventuell utgivning. Otåligt hade jag då redan hunnit skicka iväg en ny manuskopia till ytterligare ett förlag. De hade varit snabbare med att ge besked. De var positiva och behöll mitt manus. Men de ville vänta med utgivningen. Det stora Spanienåret 1992 hade redan passerat, därför bråskade det inte med att få ut en bok om Spanien.

Trygve Carlsson ville inte vänta. Vi bestämde möte dagen därpå.

Carlsson Bokförlag fanns på andra våningen i ett stenhus på Stora Nygatan i Gamla Stan i Stockholm. Man behövde inte ta många steg in i lokalerna för att gripas av den speciella atmosfären. De överfyllda bokhyllorna. Väggarna täckta av tavlor och illustrationer. Den lugna men ändå flitiga stämningen. Bildning. Nyfikenhet. Vitterhet.

Trygve Carlsson satt bakom ett skrivbord i ett rum längst in i lokalen. Han hade telefonluren klistrad mot örat. Han tittade upp och vinkade ivrigt mot en fåtölj längst in hörnet. ”Slå dig ner, sätt dig, jag ska bara avsluta det här samtalet.” Fåtöljen var skön att sitta i men den stod lite ostadigt, var det en golvplanka som gjorde att den gungade? På det låga bordet intill fanns buntar med papper och böcker. Och mitt manus.

Trygve Carlsson hade ett fast handslag och en nyfiken blick. Kaffe? Han försvann och två muggar ställdes efter en stund ut genom en lucka i väggen. Trygve kom tillbaka och slog sig ner på andra sidan bordet. Hans stol var lite högre än den jag hamnat i. Den stod dessutom stadigare.

Väldigt trevligt manus, sa han och pekade mot bordet.

Trygve Carlsson berättade att mitt manus hade varit så inspirerande att han till och med gjort en resa till Madrid med sin hustru. Det lät lovande. Vi hade en lång och trivsamt stund där i bokförläggarens mottagningshörna. Han berättade om sin resa till Madrid samtidigt som han ställde frågor om staden, men framför allt lät han mig tala om mig själv och mina projekt.

Trygve Carlssons entusiasm har hittills aldrig upphört att förvåna mig. Inte heller hans uthållighet i sina möten med egocentriska författare som liksom jag bara talar om sig själva. Ja, ni ser själva om ni orkat läsa ända fram hit, denna text handlar egentligen om mina upplevelser när den skulle handla om förlaget.

Slutligen kom vi till saken. Manushögen som låg på bordet framför oss darrade av förväntan. Han ville ge ut boken.

— Vi kan skriva kontrakt direkt, sa Trygve Carlsson när han fick veta att ett annat förlag också visat intresse. Han försvann iväg och kom strax tillbaka med några ark papper som han la upp på bordet.

— Vi ger ut din bok så fort det är möjligt, det blir tidigast under nästa höst, sa han medan han fyllde i de uppgifter som saknades i utgivningskontraktet med sin penna.

Tjugo år och ett tiotal böcker senare har jag dragit två lärdomar när det gäller att skriva böcker. Dessa lärdomar lyder:

1. Manusarbetet tar alltid mycket längre tid än man tror.

Framför allt går det åt mycket tid innan man kan starta. Någon har kallat den smärtsamma processen som ligger innan skrivandet tar vid för ”ställtid”, vilket rätt bra beskriver vad som händer. Att ställa in sig. Låta det undermedvetna arbeta. När det är gjort är det disciplin och sittfläsk, snarare än inspiration, som krävs. I alla fall vid författande av sakprosa.

2. Redigeringsarbetet tar alltid längre tid än man tror.

Tiden som går från det att manus lämnas till färdig bok i handen kan aldrig underskattas. Att få fram omslag, välja bilder och gå igenom korrektur tillsammans med förlag och sätteri är en långsam process. Ofta inträffar dessutom något som leder till ytterligare försening. I alla fall vid författande av aktuella fackböcker.

Men till slut ligger boken ute.

Känslan att bläddra i sin första utgivna bok är speciell, det kan alla vittna om som gett ut en bok. Doften av trycksvärta. Orden som verkar få en större betydelse när de finns inom hårda pärmar. De egna tankarna som formulerats och paketerats och som nu genom att de finns i en bok kommer att spridas och bevaras för framtiden.

Jag hade säkerligen fått en bok publicerad även utan Carlsson Bokförlag. Men inget annat förlag hade gett mig en sådan frihet. Den som får chansen att bli utgiven hos Carlssons får vara med genom hela processen med stora möjligheter att påverka i ett nära samarbete med förlagets entusiastiska medarbetare.

När Madridboken var klar fick jag frågan om jag hade något nytt projekt och föreslog då att få ge ut en bok om Kuba. Det blev en bok på 700 sidor som kom ut i oktober 1997. Jag tror inte att något annat förlag hade vågat satsa på att ge ut en så tjock bok om Kuba. Men redan två månader efter utgivning var den första upplagan slutsåld.

Det finns bara en debut. Den kan aldrig upprepas. Ändå ger det en sådan stor tillfredsställelse att få ge ut en ny bok att jag fortsätter skriva. Utan Carlsson Bokförlag hade boken om Kuba inte funnits. Jag hade inte heller kunnat ge ut mina andra facklitterära böcker om Spanien. På Carlsson Bokförlag känner jag mig hemma. Tack för det!

© THOMAS GUSTAFSSON, 2013